د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطي پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پيشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

الواسطة
بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشـ

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ⓗ المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨ / ١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دکتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ د واسطې پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبدالحليم بن عبدالسلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مکتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاريؒ جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ وله پشاور پاکستان .

دچاپ نېټه ٤ / جمادى الثاني ١٤١٥ هق

دچاپ شمېر (١٠٠٠) ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان) — مخ

د ژباړن سریزه — الف

د مصنف لنډه پېژندنه — ع

د خپرونکې سریزه — ۱

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی — ۱۸

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندې وکړ.... — ۲۰

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي — ۲۴

غیرمشروع واسطه — ۲۹

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته — ۳۱

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی — ۳۳

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام.... — ۳۵

د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په درې ډوله دي — ۳۹

شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري — ۴۳

داعي په حق کښې د اعلى له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس — ۵۳
دواړه مشروع طریقې دي.

دعا داعي او مدعو له دواړو ته ګټه رسوي — ۵۷

په الله باندې توکل او یواځې د الله تعالی نه ویره او امید ساتل د
توحید څخه عبارت دي. — ۶۶

هغه اشیاء چې الله پیدا کړې دي انکار ترې نشي کېدای — ۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژبارن سریزه

نحمده ونصلی علی رسوله الکریم، اما بعد:
دا ښکاره او یقینی خبره ده چې دانسان دخلقت او پیدایښت څخه اصلي مقصد هم دا دی چې دی به دالله تعالیٰ عبادت او بندگي کوي، او د سورة ذاريات دغه مبارك ايت ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ ددې مدعیٰ دثبوت یو څرگند دلیل دی، څکه په دغه مبارك آيت کښې الله تعالیٰ فرمایلي دي: او نه دي پیدا کړي ما پیریان او انسانان مگر ددې لپاره مې پیدا کړي دي چه ځما عبادت وکړي. اوانسان هله دکمال مرتبې ته رسيږي چې د الله تعالیٰ په عبادت او بندگۍ کښې دالله پاك دحکمونو مطابق په سمه او حقيق معنیٰ سره عبد جوړ شي.

همدارنګه په دې کښې هم شك نشته چې انسان يو معزز او مكرم مخلوق دی. اولکه چې الله پاك فرمايي: ﴿ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيْ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ﴾.... الايه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰) ==

(c) ketabton.com: The Digital Library

په څکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکی او د ژباتو خاګرتیاوو څښتن دی، چې په دغو ټولو خاګرتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله رج، په ده باندې د هغې پيرزو نه کړې ده۔

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګی او عبادت اقسام، او همدا رنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه وپیژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده۔

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولیږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یوا څنګ

= او یقینا عزت ورکړی دی مونږ
اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه
او دریاب کښې۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پیژندل شی.

د اسلامی امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاؤ کښی اخرنی او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چی په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسمانی کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یی کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښی خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوی چی د وی په شرعی امورو کښی د شرعی اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلی. ولې متاسفانه بیا هم یوزیات شمیر خلق د وسیلې متعلق په دې عقیده دې چی الله پاک ته د ذواتو فاضلو واسطه کول یو ضرور دی او لازمی امر دی! دوئ په دې برخه کښی د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار اخلی او وایی:

دلته په دنیا کښی د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسی دی چی کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتی مشرانو ته غوښتنلیکونه یعنی عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسی دي چې هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځی نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کتنه په کښې کوم مثبت او اغيز من اجراآت صورت نه نيسي، د غه راز دوی وايي: کله چې څوک واسطه و نه لري نو صدراعظم، رئيس جمهور او پاچا ته يې په يواځې ځان ورد تلل که ناشونې نه وي نو د زياتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوی وايي: کله چې يوسړی صدراعظم، رئيس جمهور او يا پاچا ته د واليانو او يا وزيرانو په واسطه سره خپله عريضه او غوښتنليک ور وړاندې کړي نو ذکرشوي دولتي مسؤلين بياد خپلو واليانو او وزيرانو په خاطرسره د دغه سړي عريضې او غوښتنليک ته نسبة زيات اهميت ورکوي.

دوی د خپلو د غو خود ساخته مقدمو په تعقيب وايي: عوام الناس يعنې عادي خلق په دې خاطرچې ګناه کاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او دخپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، يعنې اوليايې کرام نيکان بنده کان واسطه کاندې چې د الله پاک د دربارته يې غوښتنې وړاندې کړي.

دوی بيا د همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنياد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایي کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ور د دوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب ګرځي.

د (الواسطة بین الحق والخلق)، په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسي په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو مخکښ، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا دد غه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنې مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډیره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډیره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمد وایي: ددې وړه ده چې په طلاؤ سره ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکي د مطالعې په مهال خپله کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو هغه به ورته دا خبره مبالغه نه بلکښې حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! مخکښې لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

درته د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره درو وپیژنم او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څیړونکي په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپل ذات کښې یوه ارزښتناکه او ګټوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب ترپای پورې ادامه ورکړئ .

په پای کښې ستاسو توجو دې ټکي ته اړوم چې د څیړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شوه درته وړاندې کړل شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمې منتخب کتاب شروع کیږي .

پس دا دې زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم او د الله تعالی څخه سوال کوم چې مونږ ټولو مسلمانانو ته په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضآلین لاره ده تللو توفیق راکړي .

وصلی الله تعالی علی محمّد و آله وصحبه اجمعین

قاضي محمّد شعیب . کنړ افغانستان .

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مُصنف لنډه پېژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد ابن عبدالحلیم بن عبدالسلام بن عبدالله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحرانی الدمشقی دی.

تیمیّة د ده نیابی نوم ؤ چې اصلاً د ده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې یوه داسې عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چې په خپل قبیل او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښې ساری نه درلوده او بیا د هغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د هغه چا لپاره تخلص وګرځید لو چې د هغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ هـ ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په[۱۰] نېټه د حران په ښار کښې زیږېدلی دی، او کله چې تاتاري یرغلګرو فوځونو په ۶۶۷ هـ ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ نو شیخ د شپږ[۶] کلونو په عمر ؤ چې والد صاحب یې ړی او د کورنۍ نور غړي د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ د ده په دمشق کښې خپلې زده کړې ته چې په حران کښې یې پیل کړې وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې يې خپل تحصيلات پای ته ورسول.
څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوی حافظې او اعلی زکاوت څښتن و، نوله دې کبله د خپل تحصيل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو اندېوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام درلوده، دده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به ترېنه کوم ملګری او يا استاذ پوښتنه وکړه نوده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب سره تېر که لکه څنګه چې به يې استاذ درس ورکړی و، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او صفت کاوه او ملګرو به يې د ده د خدائ ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.
شيخ الاسلام ابن تيميه رح د هغو ربښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په ميدان کښې يې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظيفه ترسره کړيده، او خپل مسؤليت يې د خپل وس مطابق په پوره ايمان داری او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنيادی مقصد يې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانيت او يووالی ته د خلقو را بلل، او په اسلامی ټولنه کښې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول کرځول ؤ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاك نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده ځیره ده چې خپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړه کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه ګاللي دي چې تاریخ به یې تر قیامته هیر نه کړي دی په خپل عمر کښې ډیر بیساره علمي ځواك خاوند ؤ الله پاك ورته په خپله مهربانۍ سره داسې علم او پوهه ورکړې وه چې د عقل خاوندان ورته ګوته حیران پاتې ؤ.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دی د دې حدیث متعلق (لَعَنَ اللّٰهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) وپوښتل شو، نو دی په دې اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټول کتاب ترې نه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره لا دا ده چې شیخ یوازیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه ؤ، او بیا هم ده له یاده څخه په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړي دي کوم ته چې ضرورت وي، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړي او لیکلي دي.

د غه راز د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوم کښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه تصانیف د خیرو ښکولنو د مطالعې لاندې نیول شوي دي نو الحمد لله غلطي په کښې مندل شوي نه ده.

امام ذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه ؒ لکه څنګه چې د صحابه ؤ او تابعینو د ارا ؤ او مسلکونو په باب کافي معلومات او اګاهي درلوده، د غه راز یې د څلورو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به تر ینه په کومه مسأله کښې پوښتنه وشوه نو ده به ورته په د غه مسئله کښې د څلور وارو مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلي دي چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتواګاني ورکړي دي چې هغه په څلورو مذاهبو کښې وجود نه لري د غه ټول دلیل دی چې نوموړی هیڅ کله د کوم معین او تاکلي مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیادیې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چی د ده په نزد سیمی ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی ویلی دی:

کله چی به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة رح) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه، نو اوریدونکی او لیدونکی به داسی گمان کاوه چی گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی به گڼله چی بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په شعر سره چی (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یی په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی گمان کاوه چی گنی په نثر سره به یی ځواب نوشته کوی، ولی ده چی کله لږ وخت وروسته حاضرینو ته ځواب واوروو لو نو مونږ ولیدل چی تقریبا (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله توگه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة رح د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف «الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة رح کښې لیکلي دي: شیخ رح به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بیخي نه کوله او ځانګړی په الله ج باندې ښکاره وي چې ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوي او اتباع په برخه کښې د ده څخه زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله کښې کوم حدیث موجود و او دې به په دی پوه شو چې دا بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو هغه حدیث به یې معمول بها ګرځولو او د هغه حدیث په تقاضا به یې فیصله او فتوه صادره وله او د نورو خلکو تا تو څخه به یې د بد هیڅ چا قول ته که هر څوک به و د کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانګړی مهارت درلوده. او همدغه وجه ده چې تالیفات یې وار په اوغتې د مورخینو او حفاظو په قول سره د یو زر ۱۰۰۰ څخه زیات حساب شوي دي.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبي د ده مشهور د شاګردان دي، او د دغه پر دل علمي شخصیتو نورو ذل او جامعي ته وړاندې کول د ده د علمي پیاوړتیا د جوته ونې په برخه کښې یو څرګند دلیل دی.

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه، کښې لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیة رح د (۷۲۸) ه کال د ذی القعدې د میاشتې په (۲۰) نیټه د دوشنبې د شپې سحر مهال یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې څنګه روح څنګل ځقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې د دننه قرآن کریم اتیا ځله ختم کړی وُ، او په یوشپیتیا یم وار سره د سورة ق اخر نی آیا تو نو (اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ جَنَّاتٍ وَّ نَهَرٍ ۝ فِيْ مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيْكٍ مُّقْتَدِرٍ ۝) ته رسیدلی وُچې بیا د سورة رحمٰن داول څخه متباقی قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن المجد او عبدالله الزرعی الضریر چې شیخ رحمه الله به د دوی قرأت پیر خوښولو په همدغه ورځ د ده ته د غسل ورکولو څخه مخکښې ختم کړ .

څنو مورخینو لیکلی دی چې د شیخ په جنازه کښې (۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) زره پوری نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علی البزار لیکلی دی چې د ده د جنازې د حاضرینو څخه یو تولګی په دې خبره اتفاق لري چې په شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د (۵۰۰) پنځه سوو زره څخه زیات وُ او تاریخ پوهان وایې چې د احمد بن حنبل د جنازې، څخه روسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کونکی پکښې را جمع شوی وُ .

ابن کثیر وایې: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې د دومره زیات کثرت کونه ولیدله نو په اوچت آواز سره یې او ویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة م یعنی د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همد غسی وی ! .

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی .

الله پاک دی په ده باندی د رحمتونو زیری او جنت الفردوس دی ور له نصیبه وکړ حُوی . آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمٰن الرحيم

د ځیروونکي سرېزه

ان الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، و من سيئات اعمالنا من يهده الله فلا مضل له، و من يضلل فلا هادي له و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله.

امابعد: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاک او بندګانو ترمینځ د واسطې مسئله یقیناً چې ډېره «خطرناکه» خطره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چې اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي. او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن د غه اوَږ هَام پرستۍ او بې لارۍ تو بونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورویې او د هغه نصرت او تائید څخه د کوم وعده چې الله پاک له مونږ سره د شریعت په پیروۍ او په الله تعالی باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالی په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.) (١)

«او حق دی په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو.»

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ)(٢)

که چیرې مدد وکړئ تاسې د الله د دین سره نو مدد

به وکړي الله له تاسی سره او ثابت او ټینګ به کړي

قدمونه ستاسو» د غه ډول فرمایي:

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.)(٣)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پیغمبر د ده لره

دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه یې فرمایلي دي

(وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)(٤)

او تاسو غالب یئ که چیرې یئ تاسو پوره ایمان والا.»

اوس د غه نصرت چیرته دی، د غه عزت چیرته

دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چیرته ده؟!

د حق او خلق یعنی د الله تعالیٰ او بندګانو ترمینځ

د واسطې پیژندلو په برخه کښی خلق د درې ډلې شوي

دي:

(١) یوه ډله هغه څوک دي چې هغوئ رسول الله

صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

(١) سورة الروم: ٤٧ - (٢) سورة محمد: ٧ - (٣) منافقون: ٨

سورة آل عمران: ١٣٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د يواځنۍ واسطې په توګه نه منې -

دې د خلقو دېوي پوچې دعوې په وجه د غه شريعت يواځې د عوامو لپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره يې مسمی کړې دې، او د خپلو عباداتو په برخه کښې، په هغو اوهامو اوخرافاتو باندې استناد کوي، چې د دوی يې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره يې ياد وی، او په حقيقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ، ابليسي وسوسې اوشيطاني واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دي،..

دوئ د دغه مزخرفې عقيدې د روا جولو لپاره خپل آوان داسې اوچتوي: «حدثني قلبي عن ربي»!! يعنې زړه مې راته د خپل رب څخه خبر راکړې دې!!

دوئ په دې لړکښې د هغو علماؤ پورې کوم چې د شريعت پيروي، تپوقې اومسخرې کوی او وايی: د دې خپل مړ علم د مړی څخه حاصل کړې دې، او د علم باطن پيروان بدون له کومې واسطې څخه خپل علم د ژوندی او قيوم ذات څخه حاصله وی، د دې د دغه فتنې په وجه ډير عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړیې رواڼ کړل۔

دوی د ډیرو غیرو مشروع امورو کوم چې د دوی په کتابو نو کښې لیکل شوي دي، مرتکب کړ ځیدلي دي، او دا هغه څه دي چې علمایې ددوي داړ تنداد، کفر او قتلو لو اسباب ګڼي۔

دوی د شریعت د لومړي اصل څخه یا دا چې خبر نه دی، او یا دا چې په زوره یې ځنې ځانونه بې ناخبره کښې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخې هرڅوک چې د الله پاك د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالی په ځینې نبي محمد صلی الله علیه وسلم باندې نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه کافر دی، او په کفر کښې یې هیڅ شك او شبه نشته ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ
فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسی، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کیدای دوی تر هغه پورې چې حاکم کړي تا لره یعنی فیصله وکړي په تا باندې

---

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ د دوی کښې بیا ونه مومې دوی په خپلو زړونو کښې ځینکان د هغې فیصلې نه چې تاکړی دی، او ویې منې دوی په منلو سره یعنې لې له ځګړی په خوښۍ سره.

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال ښایسته وګرځول او د علم او دارنګه د علم د ښا د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیدا کړه نو نتیجه یې دا شوه چې په تېرو تیاروکښې روان شو او د خپلو او هامو او خیالاتو په جال کښې کېر شو، او بیا د همدغو پوچو او پرسوده خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوې په مثال د هغه چادی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلی دی:

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا، اَلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا، أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا﴾ (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۳ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: و وا یه آیا خبر د د کرم تا سو ته په باره د تاوانی عمل و الا وکښی، دا هغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د د نیا کښی، او دوی گمان کوی چې یقینا دوي ښائسته عمل کوی، دا هغه خلق دي چې کفر یې کړي دي په آیا تونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د د وی پس وو به نه د دوو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندی تقسیم شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او ځنې یې دځنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطرچې د وې د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو ټولو فرقو او ډلو ځای د جهنم وو دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی:

"سَتفترِقُ اُمّتی عَلٰی ثلاث وسَبعین فرقة ثِنْتَانِ و سبعُون فِی النّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الجنّةِ وَهِیَ من کان عَلی مثلِ ماانا علیه واصحابی"

رواه ابوداود، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چې امت به می په دريو اويا ډ لو تقسيم شي چې دوه او يا به يې په اور کښې وی يعنې جهنم ته به ځي او يوه ډله به په جنت کښې وی يعنې جنت ته به ځي، او دغه ډله هغه څوك دی چې په داسې دين، ملت او لار ځا درومی کومه چې زما او زما د ملکرو (صحابه وو) طريقه، لاره او دين دی»

دغه حديث ابوداود، ترمذی، نسائی، او ابن ماجه په سيې سند سره د ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت کړی دی -

۲- دويمه ډله د دوی څخه هغه څوك دي چې د دغه واسطې په برخه کښې يې د مبالغې نه کار اخستی دی او د خپلې غلطې عقيدې په وجه يې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هيڅ د واسطې مفهوم او مقصد کيدلی نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پربنا د رسول الله صلی الله عليه وسلم مبارك ذات او د نورو انبياوو، او نيکانو خلقو ذوات واسطې نيولی دی او دا عقيده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هيڅ عمل نه قبلوی مګر هله يې قبلوی چې په دغو واسطو سره الله ته پنا ور وړی او دغه واسطې د دوی لپاره د الله پاك په وړاندې وسيله ګرځی (تَعَالَى عَمَّا يَقُولُـــوْنَ عُلُوًّا كَبِيْرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه اومقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایې هغه دالله د شان سره مناسب نه دی. العیاذُ بالله دوی الله تعالیٰ په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالمان او مستبد پاچایان چې په خپلو دماوانو کښې یې پیره داران او څوکیداران و د رد لی وی، او د واسطو والاوُ نه په غیر بل څوک نه شی ورننوتلی هغه به هم په د غو صفتونو سره متصف نه کړې شي.
که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو دغه دول عقیده سانل بیخي د الله تعالیٰ د کلام سره ضدیت لری ځکه الله پاک فرمایی:

﴿وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِيْ عَنِّيْ فَاِنِّيْ قَرِيْبٌ اُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لِيْ وَلْيُؤْمِنُوْا بِيْ لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُوْنَ﴾ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان زما، له حال زما څخه. نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم د عا د دعاکونکی کوم وخت چې وغواړی له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما ریښتین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنا یې چې دوی په سمه لاره محکم پاتی شی.

(۱) بقره : ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آيت كښې د يته گوته نيول شوې ده چې الله تعالیٰ ته د رسيد و لپاره يوا ځنۍ واسطه په الله تعالیٰ باندې قوي او سپي ايمان لرل دي؛ او بيا په مشروع طريقه باندې د الله پاك عبادت كول دي.

د غه راز په دې مبارك آيت كښې عبادت دايمان څخه څنګښې ذكر شوى دى، او دا په دې خاطر چې خلق د يته متوجې شي چې عمل صالح يعنې نيك عمل ډېر زيات ارزښت او اهميت لري او د الله تعالیٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره يو ضروري شرط دى؛ او الله تعالیٰ چې په قرآن كريم كښې د كومې وسيلې ذكر كړې دې د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نيك عملونه دي، او دا هغه يوا ځنۍ واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې كوي، او د الله تعالیٰ د رحمت دروازې در پرانزي او جنت ته دې ورننباسي الله تعالیٰ فرمايلي دي:

﴿ يَآ أَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَابْتَغُوْا إِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ وَجَاهِدُوْا فِيْ سَبِيْلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: اي ايمان والاؤ! ووېرېږئ د الله تعالیٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالیٰ ته نژدې والې په

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لاره د الله تعالیٰ کښې
د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنې مراد ته ورسیږئ.
الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی
او سپورتیا په برخه کښې چې د الله تعالیٰ نیک بندګان
یې، وسیله نیولي دي داسې فرمایلي دي:

«أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوي «رامداد شه ورته وایي» په خپله هغوې خپل رب ته نژدې والې لټوي چې کوم یو به له دوې نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لري دوې د رحمت د هغه (الله) او ویریږي د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شي.

په دغه مبارک آیت کښې دا خبره په ډاګه شوې ده چې نیک اعمال الله تعالیٰ ته د تقرب حاصلولو یواځنۍ لاره ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلري او هغه نیک بندګان چې دوې وسیله نیولي دي

---

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځيله دځېل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او ارتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکاکوي او د ځيلې غلطۍ او تير وتنې پر وجه نه نيک اعمال ترسره کوي او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطاکيدو او انحراف لويه وجه داده چې ددوئ د الله تعالیٰ هغه مبارك قول چې په هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمّد رّسول الله صلی الله عليه وسلم ته په خطاب کولو کښې فرمايلي دي :

(قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا)(۱)

هير کړي دي او يا تر بينه هير شوې دي ، ځکه په دغه آيت کښې الله پاك فرمائيې :

پيغمبره ! دوئ ته او وايه چې زه دځېل ځان لپاره نه دګټې رسولو مالك يم او نه دضرر د دفع کولو مالك يم .

د غه راز د رسول الله صلی الله عليه وَسَلم هغه قول چې ځيلې ګرانۍ لور فاطمې رضی الله عنها ته يې پکښې فرمايلي دي : ای فاطمې ! دځېل ځان د نجات لپاره عمل

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کړه ځکه چې زه تا د الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړشي نو د هغه عمل قطع شي مګر د درې شیزو نو ثواب ورته رسیږي چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوي.

دغه حدیث چې معنایې ذکرشوه مسلم روایت کړی دی.
په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه د عباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یوداسې قناعت بخش دلیل دی چې حتی که په نصوص کښې د انبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه طائفې درد پاره همدغه کافی ؤ.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول در مختار او دا هغه بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړی دي: «وَاكْرَهُ اَنْ يَسْاَلَ اللهَ اِلاَّ بِاللهِ» دی وایي: زه دا خبره بده ګڼم چې د الله تعالی څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنائې ذکرشوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څه باندې د الله نه سوال شي.

همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو ذوات واسطه نیول جائز وای نو خامخا به یې ذکر په هغو د عاماً نوکښې راغلې وای چې په قرآن کریم او احادیثو کښې موجودې دي.

هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات یا د هغو اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا د الله تعالی د نومونو څخه په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه په یو صفت باندې سوال وکړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې هغوې د الله او بندګانو ترمنځ دغه واسطه یو رسالت ګڼي چې بیا دغه رسالت د تبلیغ، تعلیم او تربیې څخه عبارت بولي، دغه ډول دوې د دغه رسالت اهمیت، او ورته د بشرې ټولنې د ضرورت او اړتیا اندازه هم درک کړې ده، او همدا وجه ده چې دوئ په ډېرې چلتئ سره محمّد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یعنې د رسول الله صلعم شریعت ته ور درومې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلى الله عليه وسلم) يوه ستره او سطره او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته لولی لکه څنګه چې قرآن کریم لولی او شعاریی په دې برخه کښی دا الله پاک د غه مبارک فرمان دی:

﴿قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾ (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته دالله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد ﷺ) او کتاب واضح بیان والا چې ښیوونه او هدایت کوی په هغه هریوه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا دده په طرف دلارو د سلامتیا، او اوباسی دوی له تیارو (دکفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم،) ته په حکم خپل سره، او هدایت ښیودنه، کوی دوی ته په طرف دلارې سمې صافې (د توحید).

دغه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکرشوی، حدیث کښی ور ته ګوته نیول شوې ده

(۱) مائده: ۱۵: ۱۶ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوي دي.

اما متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډېره زیاته سخته او ازغنه، یعنې د مشکلاتو او کړاوو نو ځکه ډکه لاره ده، ځکه حقیقي اسلام غریب او نا اشنا ګرځیدلی دی، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوی اړولې دي او د هغو نه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دي، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج کړځولي دي.

د غه مصیبت او فتنه د ډېرې پخوانۍ زمانې څخه را په دې خوا جریان لری او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډېر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عمربن عبد العزیز رضی الله عنه د دوئ د جملې څخه په دې هکله داسې ویلې دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاك نه پرته بل څوك په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومي، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږي، دې وایې: یو اطرافي او بانډه چې به، یو تا وړه او نارو ا عمل تر سره کوی او د احکمات به ور باندې کوی چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دين نه وي.»

د اسلام او مسلمانانو د غه پردل حال په باره کښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د يو حديث مفهوم داسې دی؛

د اسلام منونكي لكه څرنګه چې په ابتداء كښې غرباء او كمزوري ؤ، دارنګه په آخره كښې به هم غرباؤ ته پاتې وي پس نيك مرغه او مبارك دي وي حال د غريبانو -

د غو غرباؤ ته رسول الله صلى الله عليه وسلم په خپل مبارك قول كښې د جنت زيرې په دې دول سره وركړي دي:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِيْ عَلٰى ثَلٰثَ وَسَبْعِيْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَهِيَ: مَنْ كَانَ عَلٰى مِثْلِ مَا اَنَا عَلَيْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجيه فرقه » د الله پاك د عذاب څخه نجات مندونكي ده» يقيناً هغه څوك دي چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د احاديثو پيرو دي، الله پاك دي ورله مړي مرحوم وګرځوي او د ژوندويه ژوند كښې دي ورله بركت واچوي او د خپل قوت او طاقت په ذريعه دي ورسره مدد او مرسته وكړي ځكه همدوي دي چې د هدايت او لارښوونې ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دي، او د تقوی او سمی لاری په لو ر
بلو نکی او داعیان دی، چا چې د دوئ سره دښمنی
کړې ده نو هغوی هلاک شوی دی، او چا چې د دوی
پیروی پرېښې ده نو هغوی گمراه شوی دی، د دوی
دعوت بالکل علمی او ښکاره دی، او د حق په لاره
کښی د ملامت شوي د ملامتیا څخه نه و يرېږي
او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه(رح) ته
پرېږد و چې د دغه واسطه په څېړله ارزښت ناکه
رساله (الواسطة بين الحق والخلق) کښی تشریح او
رو ښانه کړی.
دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعنی په
سرو زرو سره و لیکل شی او مسلمانان یی په پوره
سوچ او فکر سره و لولی تر څو د غفلت د خوب څخه
را بید ار شی او د نصرت، قوت او سرلوړی په لوری
گامونه او چت کاندې او د انبیا وو او نورو نیکانو
بندگانو قبرو نو ته نه ځې دل او پرې وتل، او په
عاجزئ، ذلت او سر ښکته کولو سره یی د در بارونو
د دروازو مسح کول او ښکلول پرېږدی.
وصلی الله على سیدنا محمد معلم الخير، وعلى آله
وصحبه وسلم.

محمود مهدی الاستانبولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ) (۱) اَمّا بعد:

دغه رساله د هغو د ډو کسانو د بحث په باره کښې د پرېکړې په غرض ليکل شوې ده کوموچې يو بل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او يو کس د دغو دواړو څخه ودېل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ ځانګړ يوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاک ته د تقرب او رسيدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنیٰ

الحمد لله رب العلمين. ثنا او ستاينه يواځې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد داوی چې مونږ ته د الله تعالیٰ د حکم په رارسولو کښې حتما يوې واسطې ته ضرورت دی؟

---

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووايه ای محمده! چې ټولې ثناګانې او ستاينې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړي دي الله آيا الله غوره دی يا هغه څه چې شريکوي يې د وی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پر ځای او حقه خبره ده، څکه مخلوق په دې نه پوهیږی چې الله پاک دکوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږی، دکوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او دکوم شی دکولو څخه یې منع کړی ده، او دغه راز دخپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړی دی، او دخپلو دښمنانو لپاره یې دکوم کاپه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړی ده، او دارنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دی۔

دغه ډول مخلوق ته د الله تعالی د اسماؤ حسنی (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه وُ، دغه راز د دې نورا مثال دي چې اکا هی حاصلول ور باندې د انبیاؤ علیهم السلام پودې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالیږلی دی ارتباط او اړه تیا لری۔

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان لرونکی دی هم دوی هدایت مندونکی او هغه کسان دی چې د الله پاک پرنز د باندی د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې دا و چتو درجو او عزت خاوندان دی۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوي په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي

چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې وربانده وکړ نه به ګمراه شي او نه به بدبخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي :

﴿يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ إِمَّا يَأۡتِيَنَّكُمۡ رُسُلٞ مِّنكُمۡ يَقُصُّونَ عَلَيۡكُمۡ ءَايَٰتِي فَمَنِ ٱتَّقَىٰ وَأَصۡلَحَ فَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ـ وَٱلَّذِينَ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَٱسۡتَكۡبَرُواْ عَنۡهَآ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ.﴾ (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوی او نه به دوی غمژن کیږي.

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي یې وکړه د تیلولو د هغې نه هم دغه کسان او سید ونکی دا ورې یعني دوزخ دی، دوی په دغه اورکښې همیشه وی.

همدغه ډول الله تعالیٰ فرمایی:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى) (۱)

ترجمه: پس که راغي ز ما له طرفه تاسو ته هدایت نو هر چاچې متابعت وکړو د هدایت زما پس نه به دی گمراه کیږي (په دنیاکې) او نه به بد بخت شي (په آخرت کښې)، او هر چاچې زماله یاده مخ وگرځاوه، پس بیشکه ده ته دی تنګ ژوندون، تنګ او پورته به کړو مونږ دلره په ورځ د قیامت کښې ړوند، و به وایي (دغه ړوند کافر) ای ربه ځما ولې دې پاڅولم زه ړوند حال داچې زه بینا وم (په دنیاکښې)، وبه وایي دغه شان راغلې وې تاته آیا تونه ځمونږ پس هیرکړې وې تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هیرکړی شی

(۱) طه: ۱۲۳-۱۲۶-

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ډول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعالیٰ داسې فرمایلي دي:

﴿كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ
نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا
مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
كَبِيرٍ﴾ (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځول شي دوزخ ته یوه ډله، (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه وو راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی وو مونږ ته ویروونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وویل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یئ تاسی مګر په ګمراهۍ لویه کښې.

دَغَه ډول الله تعالیٰ فَرمایلي دي:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰٓ
إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

---

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا اَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُوْنَ
عَلَيْكُمْ اٰيٰتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هٰذَا ط قَالُوْا بَلٰى وَ لٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكٰفِرِيْنَ - (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران ر په ټپل وهلوسره، جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوی دوزخ ته، نو پرا به نستی شي دروازې دهغې او به وایي دوی ته محافظان (څوکیداران) دد غه دوزخ آیا نه وُ راغلی تاسی ته رسولان ستاسی دجنس نه چې لوستل به دغه رسولان نو پر تاسی آیتونه د قرآن د رب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات دد غه ورځې ستاسی نه، وُ به وایي دوی (کفار) ولې نه راغلی وُ مونږ ته او لوستلي یې وُ مونږ ته، لیکن ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو-

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کریم د معمول گرځولو په برخه کښې داسې ویلي دي:

چاچې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن
کریم کښې دي په هغې یې عمل وکړ نو
الله پاک یې متکفل دی نه به په دنیا کښې
گمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بد بخت بد مرغه شي

---

(۱) سورة الزمر: ۷۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي .

الله جلّ جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ . وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ . (۱)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیری کونکي (مؤمنانو ته په نعیم سره)، او ویره ورونکي (کفارو ته له جحیم څخه)، پس هر چا چې ایمان راوړ او اصلاح یې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به دوی هیڅ قسم ویره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چې دوی نسبت د دروغو کوي آیتونو زمونږ ته ورسیږي دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان وو.

همدغه رنګ الله تعالی د قرآن کریم په بل ځای کښې فرمایلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) د انعام سورة : ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَإِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسٰى وَ
أَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَآتَيْنَا
دَاوُدَ زَبُوْرًاo وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًاo رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللهِ
حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ».(۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه
څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او
نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې ده،
مونږ ابراهیم ع ته او اسمٰعیل ع ته او اسحٰق ع ته او یعقوب ع
ته، او اولاد هغوی ع او عیسیٰ ع ته او ایوب ع ته او یونس ع
ته او هارون ع او سلیمان ع ته، او ورکړی وُو مونږ داود ع
ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډیرو رسولانو ته
چې بیان کړي دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه
او نورو ډیرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دي
بیان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالیٰ ج موسیٰ ع
سره خبرې کول او لیږلي مودي رسولان زیری ورکونکي
او ویره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره
په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه-

(۱) سورة النساء : ۱۶۳-۱۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:

«اَللهُ یَصْطَفِیْ مِنَ الْمَلٰٓئِکَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوي رالیږلي شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانانو، یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلي شوي حقیقت دی، ځکه دوی کرد د الله او بندګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکر شي هغه د دغه ټولو ملتونو او دیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کښې نازل کړي دي، لکه سورة انعام، اعراف او د (الر) او (حم) او (طس)، والا سورتونه، او دې په شان نور سورتونو شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دي لکه

---

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول ئې نو د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه رازیې د کافرانو د هلاکت د څرنګوالی قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژن ګنلی وو بیان کړې دی او فرمایلي دی:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د دالیږ لیو شویو بندګا نو ځمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولې شي، او بیشکه لښکری زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی، دی (پر کافرانو)

هم دغه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او ر مدد کوله، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائم به شي، (وبه دریږي) شاهدان (له ملائکو، انبیاو، او مؤمنانو)

---

(۱) سورة صفت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه پ ول واسطی دی چی د دوی اطاعت، پیروی او تابعداری حتمی او ضروری ده لکه چی الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ)(۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مو دی، د دې لپاره چی د ده حکم دې او منلی شی د الله په حکم سره.

او همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ) (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسی چی محبت کوئ له الله سره نو پس ځما تابعداری وکړې، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره.

همدغه ډول الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(فَالَّذِيْنَ آمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِيْٓ اُنْزِلَ مَعَهٗٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ـ) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴ - (۲) ال عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړو په ده (محمد) او تعظیم یې وکړو د ده او مدد یې وکړو د ده او پیروي یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی دی د ده سره، دغه ستایلي شوی کسان هم دوی خلاصي موندونکی دی.

او د قران کریم په بل آیت کښې الله تعالیٰ فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُو اللهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه د ده تاسو لره په (کارد) رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چا له پاره چې امید لري د ثواب الله او امید لري د ثواب او نعمتو نو د ورستنۍ ورځې (قیامت) او یادوي الله لره ډیر.

غَیرِ مَشرُوع وَاسطه

که د واسطي څخه یې مقصد داوي چې د بنده له پاره حتما راسي واسطي ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع د اضرارو کښې واسطه او مرستندوی وګرځي او بنده دغه واسطي ته د مثال په توګه د روزۍ نصرت

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکي او وسی او د حاجت سرکولو په امید تر بیه د خپلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړي، نو دا هغه عظیم او خطرناك قسم شرك دی چې الله پاك د هم د غه شرك په اساس مشركان کافران بللي دی ځکه چې دوی او الله تعالٰی نه په غیر بل څوك متصرفین او سفارشیان نیولي وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان ګڼل او حال دا چې سفارش د الله تعالٰی د اذن او اجازې پورې اړه لري، الله پاك په دې باره کښې داسې فرمایلي دي:

﴿ اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دې دواړو کښې دي په شپږ و ورځو کښې بیا استوی وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوك دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دا رنګه الله تعالٰی فرمایلي دي:

---

(۱) سورة السجدة: ۴ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَاَنْذِرْ بِهِ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْ يُّحْشَرُوْا اِلٰى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ-) (۱)

ترجمه: او ويره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ويريږي له دې نه چې جمع به کړی شي د وی خپل پروردګار ته، نه به وي د دوی لره سوا د الله نه دوست چې کومکی او نه سفارشی (شفاعت کونکی) د دی له پاره چې دوی پرهيزګاری وکړی».

فرښتو او انبياؤ سره د تکليف لرې کولو واک نشته .

په دی هکله الله تعالیٰ فرمايي :

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا. اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا-) (۲)

ترجمه: ووايه (ای محمده!) د وينه (چې را وبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو ور باندې سوا د الله نه د مدد ګار انو ګمان کوئ پس هغوی اختيار نه لری د تکليف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسو نه، او نه د اسانه ولو او بدله ولو اختیار لری. هغه کسان چې د وی یې عبادت کوی (رامن د شه ورنه وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نزدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته) او امید لری د دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شی

هم دغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: و وایه (دوی ته ای محمد ﷺ!) وبولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی باندی د آلهه وُ) په غیر د الله نه چې دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونوکښی او نه په ځمکه کښی او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښی (پورته او ښکته) او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

---

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کټه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد دالله، مګر شفاعت د هغه چا چې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چا لپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشی .

د سلفو یوې ډلې ویلی دی : ځینې قومونه وو چې هغوئ به د هغو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام او عزیر علیه السلام او فرښتی بللی، نو الله پاك دوی ته د دې حقیقت څرګند ه و نه وکړه چې فرښتي او انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لرې کولو واك لري، او نه د دو بنه د تکلیف د بدلولو اختیار لري، بلکښې هغوی په خپله الله پاك ته د نژدې کیدو او تقرب هڅه کوی او د الله تعالیٰ د رحمت حاصلولو په امید دی، او د هغه د عذاب نه په ویره کښې دی .

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالیٰ فرمایلی دی :

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبَّانِيِّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

أَيَأْمُرُكُم بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې ورکړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او پیغمبری او بیا دوایي خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وائي) شئ تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چې ښودنه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې ونیسئ تاسو پرښتې او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغې چې تاسی مسلمانان شوی یئ۔

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښې دا خبره روښانه کړه ملائکی او انبیاء د بندګئ او عبادت حقدار ګڼل کفر دی پس څوک چې پرښتې او پیغمبران په داسی توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لری کولو په وخت کښې ورته د رامد د شه آوازونه کوی، په رټې باندې کوی (مافوق الاسباب ترینه) د ګټو د لاسته راوړلو او ضرر د دفع کولو غوښتنه کوی، له دوینه د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او دغه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والي په برخه کښې

---

(۱) سُورةٓ آل عمران: ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو د غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر کڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کښی واسطې دی.

که څوک د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د دی د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چی عالمان د و بیته دین رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته ور ښای

(۱) کله چی پر ښتو او انبیاؤ په حق کښی دا عقیده ساتل چی د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښی څه سوال پیدا کیږی چی هغوی د وی نه په غیر په مخلوق کښی نور کسان او کاهنی بوتی او داسې نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښی شریک او د عبادت مستحق بولې - او چې کله پیغمبران د اسبابو نه پرته او ملائکی د الله د حکم او درکړی شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښی ځیلې بې وسې څرګندوی، او د عبادت نه یی سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بیا به څوک وی چی هغه به د الله پاک په صفاتو کښی د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لری. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او متقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نورا خبره یی در سته او پرځای ده ځکه دغه کسان د دینی علوم پوهان، چی کله په یوه مسئله باندی را جمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یی په قطعی او یقینی توګه حجت ده ځکه چی دوی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ تر منځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکم یی د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښی او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښی لټول پکار دی چی هغې ته یی را جع کړی ځکه چی یویی په یوا ځی ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړیی، منل کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پریښو دل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر.» جزء من حديث رواه ابوداؤد والترمذي بسند صحيح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دي او شك نشته چې پیغمبرانو د ځانه ردسته دینار او درهم په میراث سره نه دي پریښودي بلکښې هغوی په یقیني توګه علم سره پریښي دي نو چاچې د غه علم واخست او زده یې نو ده پوره برخه ترلاسه کړه. دا د هغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوك چې د مجازي پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښې د وساطت دنده لري، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطې په دې شان سره ثابته وي چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بنده ګانو ته لارښوونه کوی او روزی ورکوی، پس په دې اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوی ته (واسطوته) وړاندې کوی، او هغوی په دې باره کښې بیا د الله تعالی څخه سوال کوی او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندی د اسطې قرارلري چې د غه واسطې په دې خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړې مرتبې لري. نو ددې دَ اولس یعنی رعیت اړتیا وی هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوته کوی او هم یی د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنی اولس ځینې مطالبې د غو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندی کوی، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومیږي، او یا داچې په مستقیمه توګه د حاجت منولځوا د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطوته په مراجعه کولو کښې یا ته فائده وی ځکه دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدی مقام لری.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندی عقیده لری، نو هغه کافران او مشرک دی، او واجب دی چې د توبې و یستلو غوښتنه تر بینه وشی که توبه یې و یستله ښه ده، او که توبه یې و نه و یستله نو قتل یعنی و ده وژلی شي.

او داهغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؟ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږي چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکو او پاچایانو ترمنځ واسطي د ری پر له دي.

د پاچایانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري د هغې درې وجې دي:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه واسطې پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچا ته په هغې باندې علم نه وي خبر ورکوي، نو که څوک وايي چې الله (ج) د بنده ګانو په احوال باندې نه خبرېږي مګر هله خبر شي چې ځینې ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بنده ګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړی کافر دی. ځکه چې الله پاك په پټو یعنې په ورو او ډېر پټو خبرو باندې پوهېږي، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښې پټ دي د الله پاك د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آوریدونکی او ښه لیدونکی دی (الله)، په مختلفو ژبو سره د بیلا بیلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناري او فریاد ونه آوري، او د یو آواز اوریدل، دی د بل آواز د اوریدلو څخه نه منع کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطیږي نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کیږي نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبیر کولې شي او نه د د ښمنانو په مقابل کښې د دفاع کولې شي نو ځنما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وی
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې ته احتیاج
نه لري؛ الله تعالیٰ فرمایلی دی؛
﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ
مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ﴾ (۱) ترجمه یوځل مکینې شوی
ده وړ دی کتل شی.

د غه ډول الله تعالیٰ فرمایلی دی:

﴿وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَ
لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا﴾ (۲)
ترجمه: ووایه ټوله ستاینه الله تعالیٰ لره ده هغه ذات
لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په
بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ورلره څوک
مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې (کتاب بیان
وایی، او په لویی سره یا د کره الله لره (هر وخت)
په لویی کامله سره.

(۱) سبا: ۲۲ - (۲) سورة بنی اسرائیل: ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چرته راځئ نه چې مدد گار ته یې ضرور پیښ شي، ژباړن

(ج) د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دی الله د هغو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چا ته احتیاج نه لري غني او بې پروا دی، او د الله تعالیٰ نه ماسوا چې هرڅوک دی هغوی ټول الله پاک ته محتاج دی.

اما کوم چې پاچا یان دی هغوی د خپلو مرستیالا نو معاونت ته احتیاج او اړتیا لري بلکښې حقیقت دا دی چې د دې په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال دی (والله (ج) یو دی د ده سره هیڅوک په سلطنت (واکمنۍ) کښې شریک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِیْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ.

دريمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي نو که چې پاچا په دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وی مخاطب شي او باور نه په دی مورد کښې په دا سې توکه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ور سره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ایرا ده کښې د ملت دا رتیاوو د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دی امله چې د ناصح او مشیرسپارښت د ده په زړه باندی اثر (اغیزه) کړی وی، او یا دا چې د مشوره ورکوونکی د وینا تر تاثیر لا ندی کومې چې تشویق او تخویف د دا ړه افاده کونکی وی.

اما الله تعالیٰ د کوردواشیاوو رب او مالک دی، او موږ چې څومره په خپل اولاد باندې ترحم لری، الله پاک د دېنه هم زیات په خپلو بنده ګانو باندی مهربان دی! -

دغه ډول د ټولو اشیاوو خلقت د الله پاک د ارادې پورې اړه لری که الله پاک د کوم څیز د پیدا کیدو اراده کړې وی نو هغه په وجود کښې راځي او که الله تعالیٰ یې اراده نه وی کړې نو د هغه وجود بیا امکان نه لری.

او د ده (الله) چې کله د ځینو بنده ګانو له پاره د کټو ترتیب د ځینو نورو کسانو پو دې مربوط کړی وی نو بیا دغه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړی، دعا کول ورته شروع کړی او په دې برخه کښې ور له په سفارش بنا وکړی او دغسی د دی نورو امثال هم داخله، پس دا الله تعالیٰ هغه ذات دی چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې دا احسان کونکی د عاګوی او سفارش والا په زړه کښې یې د دعا، سفارش او نیکی کولو اراده پیدا کړی ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دی امکان هم نشته چې داسې څوک دې موجود وسي چې هغه دی الله (ج) لره د هغې ارادې پرخلاف بانددې مجبور کړي او یا دې هغه الله پاک ته په هغه څه باندې مجبور کړي چې الله پاک په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه درلوده، او دا سې څوک هم نشته چې هغه الله پاک لره د امید او ویرې ورکولو سبب ګرځي او همدغه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولن احدکم اللهم اغفرلي ان شئت... الخ یعنې ستاسو څخه یو کس دې داسې نه وایي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې رحم وکړه- بلکښې په یقین سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاک مختار دی څوک یې مجبوروي نشي-

شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمایي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِیْ یَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ) (۱) څوک دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده- او الله پاک فرمایلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الآية (۱)

همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره یې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غیر د الله (ج) څخه بللي شي، هغه نه واکمن دي او نه ورګړه د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دي د الله لپاره معاون دی او شته نشته چې سفارش یې د الله د اذن پرته کېده نه شي رسولی.

اما پاچایان داسې نه دي، ځکه د پاچایانو په حضور کښې سفارش کوونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله د پاچا سره په سلطنت یعنی واکمنۍ کښې شریکان وي او کله د پاچایانو سره په دولتي چارو کښې مرستیالان او کومکیان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوا یې سفارش منل کیږي او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتیاج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسېنه ویره حس کوي، او کله یې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبولې چې د دوی د پاچا سره کړي وي

---

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبیاء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلې نبې او خوی سفارش له دی وجې نه قبلوی چې دی خپلې او نبی خوی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبې مخالفت یې ارو مرو په ضرر تماميږی، د غه راز دی د خپل نوکر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یې نو د ده سره داویره پیدا کیږی چې پایه یې دا مرحمته سر غړه و نه وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښې کوښښ وکړی.

د بنده ګانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یوکس د بل چا سفارش نه قبلوی مګر له دی امله یې قبلوی چې بایې ترینه تمه کیږی او یایې ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته تمه نه لری، د هیڅ چانه د یریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج نه لری، بلکښې هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یې دی:

(اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیْنَ یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ شُرَكَآءَ اِنْ یَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا یَخْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ هُوَ الْغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ) (۱)

ترجمه: خبردار یقیناً د الله تعالی په اختیار کښې دی هغه څوک چې په اسمانونو کښې دی، او هغه څوک چې په ځمکه کښې دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چې په غیر

---

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولې، او تابعداری نه کوی دوی مګر د ګمان، او نه دی دوی مګر دروغژن، (تکل کارونه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد، نازولی) پاک دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی.

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشیان ګڼل کیږی، الله تعالی فرمایلی دی:

(وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ - (۱)

ترجمه: او بندګی کوی داخلق په غیر الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایی دوی چې داکسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه ته آیا تاسو خبروکوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندی په آسمانونو کښې او نه په زمکه کښې (یعنی داسی شی هیڅ نشته)، پاک دی الله تعالی او ډیر لوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا ډنګه الله تم

(۱) سورة یونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ؕ بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ.) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړله دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکېنې ورک شول (ددعا په وخت کښې) له دوی څخه او همدا دی دروغ ددوی او هغه څه چې تړي یې دوی اپرالله).

آو د مشرکانو د عقائدو نه دخبرولو په لړکې یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى الآیه (۲)

ترجمه: (او ویل دوی: عبادت نه کوو مونږ ددوی مګر ددې له پاره چې نژدې کړي دوی مونږ الله تعالیٰ ته په مرتبه د قرب کښې.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا.) الآیة (۳)

او همدارنګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ

---

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا. (۱)

مګر سفارش والا او دعا کونکي صرف هغه وول سفاش او دعا کولی شي دکوم په باره کښې چې ورته اجازه شوې وي، پس دی هغه وول شفاعت نه شي کولی دکوم څخه چې منع راغلی يې، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شوا الله تعالی فرمايلی دي:

(مَاكَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ، وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ.) (۲)

ترجمه: نه دی روا پيغمبر لره او نه مسلمانانو لره چې بخښنه وغواړي د مشرکانو له پاره اګر که وی دوی خاوندان د خپلوۍ پس له هغې نه چې ښکاره شوه د دوی چې دوی دوزخيان دی، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهيم (ع) د خپل

---

(۱) بنی اسرائيل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدې وه چې کړې یې وه (پلار) هغه
وعده د ده (ابراهیم) سره بیا هغه کله چې ښکاره شوه ابراهیم
ته چې دی د ښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه
ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک و - او دغه رنګه الله
تعالی د منافقانو په هکله فرمایلي دي:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ
لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښې که ووغواړې
ته بخښنه د دوی له پاره او که یې و نه غواړې د دوی
له پاره، هیڅکله به و نه بخښي الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښې ثابته شوی ده چې الله پاک
خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښې د بخښنې
غوښتلو څخه منع کړې دی، او د دی خبرې څخه یې خبر
ور کړی دی چې دی (الله) د و یته بخښنه نه کوی او د
فرمایلي یې دي:

(إِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا
دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښي چې شرک او کړی شي
د هغه سره، او بخښي هغه ګناهونه چې کم دی د دینه
هغه چالره چې اراده و فرمایي د مغفرت یې. د غه رنګې

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) (۱)

ترجمه: او هيڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هيڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړ شي، او مه دريږه په قبر د ده (د دعاء استغفار، يا تدفين د اهتمام له پاره) بيشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالی او په رسول د هغه، او مړه شوي دي دوی په داسې حال کښې چې دوی نافرمان وو. همدا رنګه الله تعالی فرمايلي دي:

(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ.) (۲)

ترجمه: و بولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذرا او په پټه سره بيشکه چې الله نه خوښوی تيريدونکي (له شرعي حدودو نه په دعاکښې). او په دعاکښې شرعي حدود څخه تجاوز دا دی چې بنده د الله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چې الله پاک هغه کار نه کوی د مثال په توګه دی نبی نه دی او د الله پاک څخه د پيغمبری مقام غواړي، يا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوی او داسې نور شو او يا دا چې د الله پاک څخه د ګناه ا د

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نا فرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کونکی هغه څوک دی چې الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته د لوی غوښتنه کولو شی په دغه غوښتنه (دعاء) کښی گناه نه وی، که چرته یو تن یی داسی څه وغواړی چې ورله مناسب نه وی نو بیا په هغې باندې تېنگار نه کوی لکه چې هغوی پسه هغې باندې د تېنگار کولو څخه لکه چې الله تعالی فرمایی معصوم دی:

(إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ.) (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی ځما د اهل څخه دی، او بې شکه وعده ستا سو حقه ده، او ته ډیر لوی حکم کونکی یی، بیا الله پاک وفرمایل:

(يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ. قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ). (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیت نه دی، پس
دُعَا مه غواړه زمانه د هغه څه په باره کښې چې نشته
دی تالره ده هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه
زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه
وویل ده: (نوح) ای ربه څما! یقیناً زه پناه غواړم پتا
سره له دی چې سوال وکړم له تا نه د هغه څه په باره
کښې چې نشته ما لره د هغه په ایمان باندې یقین
او که ته بخښنه و نه کړې ما ته او رحم و نه کړې په
ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه.

او هر سفارش کونکی، او دعا والا چې د الله پاک په
(کوی د هغه سفارش)
دربار کښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا
قدر او مشیت پوری اړه لری پس د الله هغه ذات دی
چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او د دعا د هغو اسبابو د جملې څخه ده (کوم) چې د
الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی.

پس کله چې حقیقت په دی ترتیب سره دی بیا نو
محض اسباب مؤثر گڼل یې له دی چې مؤثر حقیقی
ته یې نسبت وشی، شرک فی التوحید گڼل کیږی
او د سبب څخه په دی وجه کار نه اخستل چې په دې
برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل د تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیکړ تیا وجه ده او په کلي توکه دا اسباب و څخه سترګی پټول چې هیڅ وجود نه لري دا د شریعت بې اعتبار ه کول او ور باندې داغ لګول دي، بلکښې په بنده باندې دا لازم دي چې دی به متوکل علی الله او سیږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاک د بنده د مشکل د حل له پاره د مخلوق دعا او ځني نور شیان چې خوښ وي اسباب مقرر کړي دي ۔

دَادُنیٰ په حق کښې دَ اعلیٰ له طرفه دُعا

غوښتل او دغه راز بالعکس د وارو مشروع طریقې

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې لوړي مرتبې خاوندیې د ټیټې درجې د ښښتن له پاره کولی شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په بر خه کښې کولی شي لکه چې دانبیاؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیدله او دغه راز مسلمانانو د استسقاء یعنې د باران کیدلو په برخه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړې وه (۱) او همدارنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دادا علیٰ له طرفه د ادنیٰ په حق کښې د دعا کولو مثالونه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقیٰ په باره کښې د نبي علیه السلام تره عباس رضی الله عنه د دعا کولو له پاره غوره که او وړاندې یې کړه -
د غه ډول خلک به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوئ کښې ډکې دوسفارش کوونکو سرداردي، او دیو شمیر خاصو سفارشونو ویاړ هم د همدغه په برخه دي، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دي: (۱)
«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما یقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لا تنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلک العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعنې کله چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ورسره همغه څه ووایئ چې همغه یې وایي (د اذان کلمات ورسره تکرار وئ) او بیا ورپسې پر ما باندې درود ووایئ ځکه همغه

---

(۱) دا دلیل دی له پلوه د اعلی درجې د غوښتنې له پاره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوازې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوك چي پر ما باندې يو وار درود وو وايي الله پاك په هغه باندې لس كرته درود وائي بيا ورپسې د الله تعالی څخه زما له پاره وسيله وغواړئ حكه د غه وسيله په جنت كښي يوه درجه ده چه د الله تعالی د بندهٔ گانو څخه د يو بنده له پاره اختصاص شوې ده، او زه هيله كوم چي د غه بنده زه وو وسم پس ځوك چي زما لپاره د الله پاك څخه وسيله وغواړي نو د قيامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځيده.

د غه راز عمر رضی الله عنه چي كله د عمرې كولو لپاره تللو او رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته په څخه بنه ويله نو عمر رضی الله عنه ته يې و فرمايل: (يَا اَخِي لَا تَنسَنی مِنْ دُعَائِكَ) (۱) اې رورڅه! ما په د عاكښې له ياده مه او باسه.

پس نبي عليه السلام د څپل امت څخه غوښتي دي چي د ده له پاره دعا وغواړي، ليكن د غه غوښتنه د دې جهلي څخه نه ده چي د ئ کړي د څپلو امتيانو څخه سوال كوي بلكښي دى دوى ته په دې باندې د اسې امر كوي لكه څرنګه چي دې ورته د نورو نيكو اعمالو په باره كښي په كوموچي ثواب حاصليږي، امر كوي، د رسول الله صلی

---

(۱) د دې حديث په سند كښي عاصم بن عبد الله دئ او هغه ضعيف دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره دخپلو امتیانو په تولو اعمالوکښې چې د دوی له خوا تر سره کیږی د دوی په شان اجرئ ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلیٰ هُدٰی .... الخ

یعنې چا چې د نیکئ په لوری بلنه ورکړې نو ده لپاره د هغوکسانو د ثواب په اندازه اجر دئ چې د ده تابعداری وکړی بې له دی چې د دوی په اجر کښې څه کموالی راشي او څوک چې د ګمراهئ په لوری بلنه ورکوی نو پر ده باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږی چې د ده پیروی کړې وی بې له دی چې د دوئ د ګناهو په بار کښې څه کموالئ راشي.

پس په د اسی حال کښې چې رسول الله صَلی الله علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړې ده، نو د ده له پاره د دوئ په ټولو هغو اعمالوکښې چې په هغې کښې د ده تابعداری کړې دی، د دوئ په شان اجر دی.

د غه ډول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم باندې درود وائي، نو الله پاک په هر یو د هغوئ باندې لس ځلې درود وائي رحمت لیږی، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم له پاره د دوئ د اجر په شان اجر حاصلیږئ او دا ځکه خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالیٰ د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت کرځي.

دُعا داعِي او مَدعوُّ له دُواړو ته کټه رسوي.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر دا چې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو د غه مقرره شوي فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دي هم دو مره وي.

په یو بل حدیث کښې را غلي دي: «اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٍ لغائبٍ» (۱) یعنې ډیره زیاته د قبول د دعا په غیاب کښې د یو چا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کونکی) او مدعوٌّ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څو نورو حدیث پوهانو د غه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کتبه رسیږي اګر چې د عاکونکي په د تبه کیني د هغه چې دعا وي له غوښتل کیږي تیټ هم وي، له دي امله مؤمن چې کله دخپل ورور په حق کښي کومه دعا کوي نو په هغي سره هم ده ته فائده حاصلیږي او هم پري هغه چا ته فائده رسیږي چې دعا ورله غوښتل کیږي.

پس چا چې بل ته وویل: زما له پاره دعا وکړه او په سره یي خپل ځان او د عاکونکي د واړو ته کتبه رسول مقصد وي، نو دې او هغه مسلمان ورو ري د واړه د نیکۍ او تقوی په برخه کښي د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه د ه خپل دعاکونکي ورور د مطلوب په لوري وهڅاوه او د هغه څه تر سره کولو ته یي متوجه که چې د دواړو له پاره یکښي فائده او ګټه ده.

پس غوښتونکي په دعا سره د داسي فعل چې دواړو ته یکښي فائده وي د هغه چا په شان دي چې بل ته په نیکۍ او تقوی سره امر کوي چې بیا مامور ته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږي او آمر ته هم د ګ د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږي ځکه چې د غه مامور یي دې نیک عمل ته رابللی دی، او بالخصوص د هغو د عاګانو په برخه کښي لکه چې الله تعالی فرمایلي دي بنده مامور کړي هغوي شوي دي: «وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ» (۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه خپلې او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښې الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلي دي:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیري دا خلک کوم وخت چې ظلم وکړ دوی په ځانونو خپلو داغلي وی تا ته پس بخښنه غوښتې وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتي وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وو دوی الله تعالیٰ لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښې الله پاک دعا مو خلقو دا ستغفار او د دوی په حق کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم داستغفار دواړو ذکر کړي دي، او په هغه بل آیت کښې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دعا امر شوی دی چې دعا د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه او غواړي ولی دا خبره دیاوونی وړده چې الله پاک مخلوق ته د دعا امر نه دی کړی چې دوی دې مخلوق له پاره د دا سې شی سوال وکړي چې الله پاک مخلوق ته په هغې سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښې الله پاک چې بنده ته د کوم شي امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالیٰ عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النسآء: ع ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فا بل په حق کښې دا صلاحو، سعادت او دغه راز الله تعالیٰ ته د نزدی کت وسیله او سبب دی.

پس کله چې دی دغه فعل ترسره کړی نو د الله پاک دلوړی دلوی احسان او انعام (پیرزوینې) مستحق وګرځی او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بنده ګانو باندی دهغې پیرزوینه کړی ده هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې دغه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومی، نو هر کله چې بنده دهغه کار رښتیا عمل وکړی، نو په ایمان کښې یې زیادت راشی او دا هغه حقیقی انعام دی دکوم یادونه چې د الله تعالیٰ په دې مبارک قول کښې شوی ده:-

(صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ -) (١)

ترجمه: لاره د هغو کسانو چې تا انعام کړی دی په هغوی باندې. او دا رنګه د الله تعالیٰ په دی قول کښې یادونه شوی ده:

(وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) - (٢)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومنی نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وی چې

(١) فاتحه: ٧ (٢) نسآء: ٦٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړی دی الله پر حفوی باندی .

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چی تحقیق له مخی د دنیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اګرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی .

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاك یی په کولو سره امرکړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او دا هل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی .

په دی ځای کښی مقصد دادی چی الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښی اصول د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امرکړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چاته په څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی چې له دغه څخه دی د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شی! بلکښی الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع کړځولی دی.

اوس په دی لړکښی د دعاغوښتونکی نیت ته کتل پکار دی چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره ماموربالدعاء (دعاکونکی) ته او یادځان او دعا کونکی دواړو له پاره فائده رسول وی، نو په دی سره د دعا غوښتونکی ته ثواب حاصلیږی، او که چیرته یوازی خپل مطلب حاصلول یې مقصد وی له دی چې ماموربالدعاء (دعاکونکی) ته یې گټه ورسیږی، نو دا یوازی د ده د نفس تقاضا پوره کول دی او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک یعنی امر نه کوی، بلکښی د دغه راز سوال څخه یې نهی کړی ده ځکه چې دا د مخلوق په حق کښی داسی یو سوال دی چې د چا له پاره پکښی د مصلحت او ګټی د سوال کوم قصد نه دی شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوی چې ده ته راجع شو، بنده ګی یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکی او احسان کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښی د دغو مقاصدو څخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښی الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه پکښی مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښی نیول شوی دی.

اگرچی بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ګناه ګار نیږی اما بیا هم مامور به، او ماذون له نه دی، یعنی هغه شی چی بنده ته یی د کولو امر شوی دی، او هغه شی چی بنده ته پکښی صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښی دواړه په ځینو ځایونو کښی یو د بل سره توفیر او فرق لري.

د مثال په توګه استرقاء، یا دم اچول غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اګرچی جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښی فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسی دی چی بی له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او هغه داهغه څوک دی چی استرقاء یعنی د رقیی او دم طلب نه کوی ر مقصد دادی چی، د دی د ضرورت په وخت کښی د رقیی د طلب څخه کوم چی صرف ماذون له فیه دی او د رخصت په درجه کښی قرار لري د وسیلی په توګه استفاده نه کوی بلکښی د توکل څخه کوم چی اعلی او لوړه درجه مقام لري کار اخلي.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دی مسئلی په هکله مابل ځایي کښی په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښې مقصد دا دی چې هر څوک د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسې واسطې ثابته وي لکه څرنګه چې د مجازي پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لري، نو هغه د دغه عقیدې په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږي او مشرک ګرځي، ځکه دا د هغو مشرکانو عقائد ؤ چا چې د بتانو عبادت او بندګي کوله او ویل به یې:

دا (بتان) دانبیاوو او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دي او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلې دي!

همدا رنګه دا هغه ډول شرک دی چې الله تعالی د هغې په وجه په نصرانیانو باندې رد کړی دی او فرمایلي یې دي:

(﴿ اتَّخَذُوٓا أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُوٓاْ إِلَٰهًا وَٰحِدًا لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبۡحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ﴾) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړ کړي دي، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالوا وحرامو) په غیر د الله تعالی نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه ؤ شوی دوی ته مګر د دې خبرې چې بندګي دې وکړي دوی خاص د معبود کاریو، نشته دی لائق او حقدار د بندګی په غیر له ده نه، پاک دی الله تعالی د هغې نه چې دوی یې ورسره شریک ګرځوي.

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه راز د الله تعالیٰ څخه په مستقیمه توګه د سوال کولو په برخه کښې الهی فرمان داسې راغلی دی:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدې یم قبلوم د عاد دعا کونکی کوم وخت چې وغواړی له ما څخه پس و د منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما یقین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنایي چې د دی په سمه لاره محکم پاتې شی -

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی.

﴿فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ ۝ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ﴾ - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شی (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو ځان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کښې) او خپل رب ته رغبت او زاری کوه -

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایی: ﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ﴾ (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف و رسیږی تاسو ته په دریاب کښې نو هیر شی ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یې په حاجتونو کښې په غیر د الله تعالیٰ نه رابولئ - او همدارنګه الله پاک

---

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷-۸ (۳) الاسراء: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(اَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوْٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ)-(۱)

ترجمه: بلکښې هغه څوک (غوره دی)، چې قبلوي سوال د عاجز (بیکس او ناقرار) کله چې وبولي دغه مضطر هغه لره او لري کوي سختي او ګرځوي الله تاسو لره خلیفه ګان په زمکه کښې.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلي دي:

يَسْئَلُهٗ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِيْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوي د الله تعالیٰ څخه هر هغه څوک چې په آسمانونو او ځمکه کښې دي هره ورځ الله په یوبل شان کښې دی.

په الله باندې توکل او یوازې د الله تعالیٰ څخه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دي

شک نشته چې الله پاک د خپل مبارک کتاب په ذریعه سره هم د شرک جرړې قطع کړي دي او هم یې په دغه کتاب کښې د توحید د دغه ډول پوره وضاحت او بیان کړی دی، او د په دې خاطر چې هیڅ یو کس د الله تعالیٰ څخه پرته په بل

(۱) نمل: ۶۲ - (۲) رحمٰن: ۲۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅچا باندې توکل وکړي، نه ترینه امید وساتي او نه ترینه ویریږي، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمایلي دي:

(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ط) (۱)

ترجمه: پس مه ویریږئ تاسو د خلقو نه او ویریږئ له ما څخه او مه اخلئ څما په ایاتونو باندې یو لږ څه (دنیا)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ). یعني دغه جاسوس یقیناچې شیطان دې تاسې د خپلو ملګرو څخه ویروي. (فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ) (۲)

پس مه ویریږئ له هغوی نه، او له ما نه ویریږئ که چیرې یئ تاسې مؤمنان. یا څکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایي:

(أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً). (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا رندې رسیدلي تا ته حال د هغو کسانو چې وو ویلي شو دوی ته: بند کړئ تاسو لاسونه خپل او قائمه کړئ یعني سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړی شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کېنې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له له خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکېنې ډیرز یات د ویرې له د نه.

دغه رسول الله پاک فرمایلې دی.

«انما یعمر مسجد الله من امن بالله والیوم
الاخر و اقام الصلوة و اتی الزکوة و لم یخش
الا الله». (۱)

ترجمه: بیشکه چې آبادوی مساجد یعنې جوماتونه د
الله تعالی هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سم یې اداء کړی دی لمونځ او ورکړې
یې دی زکوة او نه دی ویرې د لې مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدلی.

پس دا خبره څرګندوه شوه چې اطاعت په الله
او د الله د رسول دذارو کیږي، او دیره به یوازې د
یو الله څخه کیدای شي.

همدارنګه الله تعالی فرمایلې دی:

«ولو انهم رضوا ما اتهم الله ورسوله
وقالوا حسبنا الله سیؤتینا الله من فضله
ورسوله انا الی ربنا راغبون». (۲)

ترجمه: او که دوی خو شحاله شوی وای په هغه څه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړي ۇ دوی ته الله تعالی او رسول دهغه، او دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالی زردی چې را به کړي مونږ ته الله تعالی د فضل خپل نه او رسول دد غه الله ر له بل غنیمته) .

او دا الله تعالی ددی قول نظیر دالله پاک دغه مبارک قول دی چې فرمایي:

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړي دی ستاسی د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو ویریږئ له دوی نه پس دغه ویرو لولانویات کړ ایمان د دوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالی او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید دغه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه کړ او د شرک ټول اسباب یې په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دی امله چې دغه دول توحید زمونږ د دی قول تثبیتونکی دی چې وایو.

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر یو الله دی یعنې د الله پاک نه په غیر بل څوک د عبادت او بندګۍ ور نه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ور ته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دې برخه کښې زښت زيات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله و ماشاء محمد) یعنې داسې مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد ﷺ خوښه دی بلکښې داسې وو وایئ: ماشاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بیا د محمد ﷺ خوښه وی.

یو ځل یو سړي رسول الله صلی الله علیه وسلم ته وویل: که د الله خوښه یې او ستا خوښه یې، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتنی لله ندا)، آیا زه دې لله شریک وګرځولم؟ داسې ووایه: (ماشاء الله وحده) که د یو الله خوښه وی- (۱)

---

(۱) په اوسني وخت کښې د ډیرو زیاتو خلقو د خولو څخه په ناپوهئ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راووځي او بیا خصوصاً په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شي نو دا که خاوندانو او هغو کسانو ته چې ور ته په مادی لحاظ سره اړتیا لري په خطاب کښې وایي: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندې دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کیږي، په خدای

(باقی ص ۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
څوک چې لوړه (قسم) کوي نو هغه دی په الله سره قسم یادکړي او یا دا چې چُپ دې دي. همدا رنګه یې فرمایلي دي: چاچې د الله پاک نه په غیر په بل څه باندې لوړه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وګرځیده یعني د الله پاک سره یې شریک پیدا کړو -

دغه ډول رسول الله صلی الله علیه وسلم ابن عباس رضی الله عنه ته وفرمایل: کله چې سوال کوې نو د الله نه یې او کله چې د مرستې غوښتنه کوې نو د الله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنې فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنې څخه چې ځکینی دي را تلونکي دي، او ته ورسره ځنګ کیږدی (یعنې کوم شی چې تاته د درسیږي هغه مقدر شوی دی)، که ټول خلق تاته د نفع رسولو کوښښ وکړي تاته کټه نشي رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا د فائدې له پاره لیکلی وي، او که چیرته ټول خلق د دې خبرې کوښښ وکړي چې تاته نقصان او زیان درورسوي نو تا ته نقصان نه شي د در رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وي -

---

(یادونه) او تا باندی هم سپارلی دی، خدای ادتاته هم سپارلی دی. د دغه حدیث له مخې دغه ډول اقوال شرعاً نا روا دي ځان ساتنه ورنه ضروري ده - د ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
زما د توصیف په برخه کښی د ومره افراط مه کوی
لکه څو مره چی نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښی کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ماته د الله بنده او
د هغه رسول ووایئ. همدا رنګه یی فرمایلی دی:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوی چی عبادت یی شروع شی
د غه ډول رسول الله فرمایلی دی: زما په قبر
باندی اختر (خوشالی او میله) مه جوړوئ، پر ما باندی
درود ووایی، بیشکه ستاسی درود د هر ځای کښی چی
یاستی ماته را رسیږی.

همدا غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښی وفرمایل: په یهودو او نصاراؤ دی
د الله لعنت وی د وی د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چی د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دی برخه کښی منځ ته راغلی ؤ.

اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چی خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتما به یی قبر
مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یی
نه ترلی، لیکن دا بد کار دی چی قبر یی ښکاره شی او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینه جوړ شي (۱) «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې زښت زیات دلائل پکښې وجود لري. (۲)

---

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دې سره دکور څخه د باندې دفن کیدل دی.

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایي مخکښې ذکر شوه د ستن په لحاظ سره جید او کره دی.

(په روستنی حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهودو او نصاراؤ باندې لعنت ویلی دی سبب یې وساله دا په ګوته کړې دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دې برخه کښې د هغه روی افعالو څخه ویرول کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي ؤ، بناءً اوس په دې باندې ځان پوه ول په کار دی چې د (اِتَّخَذُوا قُبُوْرَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنایي دا ده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، څه مقصد کیدی شي؟.

شیخ محمد ناصرالدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومې خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پوری بحث کړې دی او د موضوع په اړه یې یوزیات شمیر احادیث په مختلفو روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دی او بیایې د غـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) د علماؤ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښی په دری ډوله داسی معنا کړی دی:

۱ - په قبرونو باندی لمونځ کول یعنی په قبرونو باندی سجده ایښودل.

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښی ورته مخامخ کیدل.

۳ - په قبرونو باندی جوماتونه (مسجدونه) جوړول او پکښی د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده.

شیخ البانی داهم لیکلی دی چی امام شافعی (رح) ویلی دی چی حدیث د غو دری واړو معناګانو ته شامل دی.

د دغه رسالی د ثبا رونکی په نظرچې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضحتل شی په اوسنی وختکښی د هری یوی له پاره مصداق وجود لری ځکه داسی جوماتونه وجود لری چې په مقبروکښی په قبرونو باندی د پاسه آباد شوی دی، او خلك پکښی لمونځ او کوی.

دغه راز ډیر جوماتونه دی چې په ادیرو کښی او د نورو ځایونو کښی د قبرونو په منځ او دیا خوا و شا کښی جوړ شوی دی، او دغه ډول په ځینو مسجدونو کښی د بعضو پیرانو، اخوندانو او ملا امامانو مړی د ځینو خو د غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږی چې اکثره یی په لمانځه او دعا کښی د قبلی په لوری مخی ته واقع کیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، دړاګاه کانو او په اصطلاح زیاتو نو
کښی سجده او انحناء او د قبرونو شکله ول او مچ کول د
قبر پرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادی مسئله ګرځیدلی
ده. په دی هکله دی د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی
کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي
الله پاک دی مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمی لاری
هدایت وکړی، او د هر دول شرک او ناروا اعمالو څخه
مو دی په امان کښی وساتی).

(رژ باړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي
انکار تری نشی کیدای

مؤمن سړه له دی چې په دی باندی علم لری چې الله
پاک د هر شی پالونکی او مالک دی، خو د دی سره سره
دی د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړی دی انکار نه
د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د را ټوکولو او زرغونه
ولو له پاره لکه چې فرمایی باران یې سبب ګرځولی دی -
(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ
الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را ورولی دی الله تعالیٰ د آسمان له طرفه له او بوځنې نور زیرې نه کړي دې د ه په هغوا و بو سره ځکه پس د دې د والی د هغې نه او خپاره کړي یې دی په دی ځکه کښې له هر قسمه زندګۍ سریعی خوځیږدو ستیکو څخه ـ

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شیانو له پاره اسباب ګرځولی دی د کومو وجود چې د دغو دواړو یعنی لمر او سپوږمۍ پوری اړه لري ـ

دغه ډول یې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصلیږي اسباب ګرځولی دی ـ

د مثال په توګه پر بانډی د مسلمانانو له خوا د جنازې د لمونځ اداکول شول، ځکه د جنازې لمونځ د هغوا سبا بو د جملی څخه دی چې الله پاک د هغې په توسه سره پر مړي باندی رحم کوی او په دغه مړي باندی د جنازې د لمانځه اداکونکو ته ثواب ورکوی ـ

اما په اسبابو کښې د ری ټکو ته متوجه کیدل په کار دی

یو دا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم چا نکري سبب په پام کښې ونه نیول شی بلکښې د دغه سبب په شک کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دی

او دی سره سره د مطلوب د لاسته راوړلو په لار کښې څنې خنډ ان هم وی چې د هغې لری کول هم ضروري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وی نوکه چیرته اسباب بشپړه نه شی او خندان له منځه لاړ نشی مقصد نه حاصلیږی، او الله (ج) چې پاك او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وی هغه پیدا او شته کاندی ګرچې د خلقو خوښه نه وی، او کوم شی چې د خلقو خوښې وی نو د هغې وجود هله ممکن کرځی چې الله پاك یې د پیدا کید و اراده وکړی.

دوییم دا چې دیوشی په سببیت باندی عقید ساتل بې له دی چې په سببیت باندی علم ولری، ممنوع امر دی، پس هغه څوك چې دیو داسی شی سببیت ثابته وی چې یا ور باندی علم نه لری او یا هغه د شریعت مخالف وی هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دی کمان اوسی چې نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتونو د حصول په برخه کښې یو سبب دی، ځکه په صحیحین کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړی ده او فرمایلی یې دی: نذر منونکی د نذر په ذریعه کوم سره کوم غوره عمل نه ترسره کوی بلکښې نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لار ده.

دریم دا چې دینی اعمال کوم چې مشروع نه وی د اسبابو د جملی څخه نه حسابیږی، ځکه چې مبنی د عبادا تو، توقیفی ده، یعنی د شارع څخه د سمع او نقل پوری اړه لری پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائزنه دی چې دی دا الله پاک سره شریک مقرر کړي، او د الله تعالی څخه په غیر بل چاته را مدد شه وو وايي بلې او عبادت یې ور له پیل کړي، اګر چې دی په دی ګمان اوسي چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د ځینو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړی دای شي. له همدی امله هغه طریقې چې د شریعت مخالفې او بدعت دی د الله تعالی د عبادت په برخه کښې ورباندی دا نسان له پاره عمل ترسره کول اګرچې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښې نیول په کار دی چې کله کله دا نسان سره د ځینو مقاصدو په لاس ته راوړلو کښې هغه وخت چې دی دا الله تعالی سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله دا نسان ځنی حاجتونه د کفر فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځي هغه د پیرلوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځي.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالح تحصیل او تکمیل او د مفاسدو تقلیل، او د له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شي سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې او گټې د سولو اړخ راجح او نیات متصور دی او د کومې شي څخه چې یې منع کړې د ده نو په هغې کښې د فساد د منځ ته را تلو جانب راجح او زیات متصور دی -

دا یو څو جملې دي چې زښت زیات بسط او تفصیل لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائیږي نو په لنډو ول سره ور باندې رڼا واچول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالیٰ علیٰ خیر خلقه محمد وعلیٰ آله واصحابه اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library